

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
08/04725-5 / /010

Dato:
12.09.2008

Forslag til endring i valgloven og kommuneloven - høring

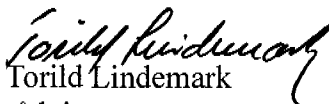
Det vises til høringsbrev datert 27. juni 2008.

Sarpsborg formannskap behandlet ovenfornevnte sak i møte 04.09.2008 og det ble gjort slik vedtak:

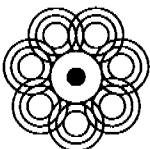
1. Det gis tilslutning til mulighet for senere stengetid på valgdagen (kl. 21.00), dersom minst 1/3 av kommunestyret stemmer for dette.
2. Det gis tilslutning til mulighet for at 2.dagers valg gjennomføres, dersom minst 1/3 av kommunestyret stemmer for dette.
3. Til ny bestemmelse om valgobservasjon har Sarpsborg kommune ingen merknad utover at det må være en selvfølge at staten betaler eventuelle utgifter dette medfører.
4. Sarpsborg kommune har ellers ingen merknader til de øvrige endringsforslagene, men viser til saksframlegget for ytterligere merknader.
5. Sarpsborg kommune vil påpeke at det er andre og store utfordringer knyttet til å beholde og videreutvikle et velfungerende lokaldemokrati og økt valgdeltagelse som det bør tas tak i, i tillegg til beskjedne endringer i lovverket knyttet til tilgjengelighet og gjennomføring av valg og valgoppgjør. Tiltak som kan styrke lokaldemokratiet i kommunene må øke. Vi vil her nevne forholdet stat – kommune, partienes rolle og de forhold som nevnes i Stortingsmelding nr 33 (2007-2008) «Eit sterkt lokaldemokrati».

Ytterligere merknader fremkommer av saksutskrift som vedlegges.

Med hilsen

Torild Lindemark
rådgiver

Vedlegg: Saksutskrift

Postadresse: Postboks 237, 1702 Sarpsborg
Fakturaadresse: Postboks 505, 1703 Sarpsborg
Besøksadresse: Sarpsborg rådhus, Glengsgt. 38, 1707 Sarpsborg
Tlf. sentralbord: 69 11 60 00 Telefaks: 69 15 00 13
Tlf. servicetorg: 69 10 80 00
E-post: postmottak@sarpsborg.com
Internett: www.sarpsborg.com

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak 08/04725
Arkivkode 010
Saksbehandler Torild Lindemark

Saksgang	Møtedato	Sak nr.
Formannskapet	04.09.2008	49/08

Forslag til endringer i valgloven og kommuneloven - høring

Saken er fremmet etter prinsippet om fullført saksbehandling.
Følgende har vært medsaksbehandlere:

Vedlegg:

1. Høringsnotat om endringer i valgloven og kommuneloven av 27. juni 2008 (eget vedlegg til formannskapet (valgstyrets medlemmer). Dokumentet kan leses på departementets hjemmesider under www.krd.no under høringer.

Sammendrag:

Kommunal- og regionaldepartementet har ved brev av 27. juni 2008 sendt ut på høring forslag til enkelte endringer i valgloven og kommuneloven. I høringsnotatet har departementet også en gjennomgang av evalueringen etter lokalvalget i fjor høst. Høringsfrist er satt til 30. september 2008. Rådmannen anbefaler at Sarpsborg kommune avgir uttalelse, og da spesielt i forhold til forslag om endringer i åpningstiden på valgdagen, todagers valg og fastsettelsen av denne.

Utredning:

Kommunal- og regionaldepartementet har ved brev av 27. juni 2008 sendt ut på høring forslag til enkelte endringer i valgloven og kommuneloven. I høringsnotatet har departementet også en gjennomgang av evalueringen etter lokalvalget i fjor høst. Høringsfrist for lovforslagene er satt til 30. september 2008.

På grunn av saksmengde til bystyret og relativt kort høringsfrist fremmes saken kun til formannskapet til behandling.

Om evalueringen:

Evalueringen favner til dels både bredt og detaljert, og kan være nyttig for formannskapet medlemmer som valgstyret å gå igjennom. De enkelte punktene blir ikke tatt opp her, da en regner med at departementet vil ta opp enkeltheter og presiseringer når stortingsvalget nærmer seg. I og med at det er en bred evaluering, er det mange detaljer og påpeking av ting som kan gjøres bedre i kommunene. Her er det viktig for egen del å ta med de viktige innspillene, og alltid søke å få avviklet valg etter prinsippet om "null feil", både når det gjelder tilrettelegging og gjennomføring av valget. På den annen side hadde det vært ønskelig at departementet (staten) tok et større ansvar i forhold til sentralt manntall og felles elektronisk valgsystem.

Lovforslagene:

Utvidet åpningstid (se spesielt kap 4, side 38 – 42 i vedlegg)

Det foreslås at åpningstiden ved valglokalene utvides med en time lenger mandag kveld. Det er pekt på at det har vært noe kø, samtidig som dette i seg selv ikke er nok som argument for å utvide åpningstiden. Vurderingen som er lagt til grunn er at man kanskje kan få større spredning på de velgerne som ønsker å stemme på kvelden, da mange velgere opplever tidspres i hverdagen og ikke vil prioritere å gå til et valglokale. Lengre åpningstid vil kunne gi velgerne bedre tid og føre til at velgere finner rom for å kunne velge. Det pekes spesielt at i de største byene kan lengre åpningstid ha en positiv effekt.

Departementet foreslår derfor at det skal være mulig for kommunene å fastsette at valglokalene skal ha oppe til kl. 21.00 på valgdagen.

Tilsvarende bestemmelse har vært i valgloven tidligere, og som nå igjen foreslås. Da den nye valgloven ble vedtatt i 2002, ble tidspunktet for når valglokalene senest skulle stenge endret fra kl. 21.00 til 20.00.

Departementet har også vurdert om det skal lovfestes 2 dagers valg, det vil si lovfastsatt valg også på søndag. Så langt ønsker ikke departementet å gå, men foreslår at valgloven blir endret, slik at det skal gjennomføres valg i kommunen også på søndag, dersom minst en tredel av kommunestyrerepresentantene krever det. Dette vil innebære at et mindretall i kommunestyret kan vedta at noen eller alle valglokalene i kommunen også skal være åpne på søndagen før den offisielle valgdagen.

Den samme mindretallsregelen, dersom minst en tredjedel av kommunestyrerepresentantene krev det, foreslår departementet innføres når det gjelder forslaget om å holde valglokalene åpne til kl. 21.00. Etter valglovens § 9-3 andre ledd er det valgstyret som fastsetter hvor lenge valglokalene skal holde oppe. Spørsmålet om hvor tilgjengelig for innbyggerne et tilbud fra kommunen skal være, er ifølge departementet det mest prinsipielle spørsmålet i valgsammenheng. Departementet mener derfor at kommunestyret må ha anledning til å gjøre om et vedtak i valgstyret dersom det mener det er behov for å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret vedtok.

Lovforslagene og merknader til de enkelte lovforslag: (endningsforslagene er i kursiv skrift)

§8-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Velgere som oppholder seg innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, og som ikke kan avgi stemme i perioden for forhåndsstemmegivning eller på valgtinget, kan avgi stemme fra 1. juli og frem til forhåndsstemmegivningen starter 10. august i valgåret.

Merknad:

Forslaget fremmes for å imøtekomme behov spesielt fra velgere som skal oppholde seg i utlandet i lengre tid (studenter, arbeidsoppdrag, langtidsferie osv.). I høringsforslaget er muligheten for å avgi forhåndsstemme fra 1. juli til 10. august omtalt som "tidlegrøyste" ("tidligstemme"). I Sarpsborg har det vært noen få henvendelser med ønske om å stemme før forhåndsstemmegivningen tar til 10. august. Det er ingen stor sak, men et eventuelt forhåndsstemmemottak i perioden 1. juli – 10. august må håndteres "manuelt". På dette tidspunkt vil det antagelig ikke foreligge listeforslag og manntallet vil ikke være klart. Forslaget innebærer noe merarbeid, men ikke av en slik karakter at det ikke vil være håndterbart. Rådmannen anbefaler ingen merknad til denne endringen.

§ 9-2 andre ledd skal lyde

Kommunestyret kan selv vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen. *Slikt vedtak treffes med tilslutning av så mange stemmer som tilsvarer minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer.*

Merknad:

Det nye i denne paragrafen er at et mindretall som tilsvarer minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer kan avgjøre om det skal være 2 dagers valg eller ikke. Det samme prinsippet foreslås for hvor lenge valglokalene skal være åpne (jfr forslag til endring av § 9-3). Spørsmålet om et mindretall i kommunestyret kan kreve at det blir holdt valg i kommunen søndagen før valgdagen, blir drøftet i *St.meld. nr. 33 (2007-2008) Eit sterkt lokaldemokrati*. I meldingen signaliserer departementet at valgloven bør endres slik at det skal gjennomføres valg i kommunen også på søndag, dersom minst en tredel av

kommunestyrerepresentantene krever det. Videre anfører departementet i høringsnotatet følgende (side 42):

"Det er eit generelt prinsipp i gjeldande lover at det er fleirtalet i kommunestyret som avgjer kva vedtak kommunestyret skal gjere. I kommunelova § 35 nr 1 er dette regulert slik: "Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov." Dette prinsippet meiner departementet vi må verne om. Det kan likevel vere at det i visse samanhengar er rett å gi mindretallet det endelege ordet i saka."

Utifra gjeldende lovverk, kan rådmannen ikke se at det er grunnlag for å gjøre endring i lovbestemmelsen. Det bør vektlegges så langt mulig å ha enighet rundt avvikling av valg, og ikke gå til en ytterlighet om at et mindretall skal avgjøre prinsipielle saker.

Når det gjelder spørsmålet om 2 dagers valg i Sarpsborg, vil den komme opp som egen sak til bystyret i oktober.

§9-3 andre ledd skal lyde:

Valgstyret bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå, og fastsetter tiden for stemmegivningen. Kommunestyret kan selv med tilslutning av så mange stemme som tilsvarer minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer, vedtak å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret har vedtatt. Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 21.

Merknad:

I denne paragrafen er det 2 endringer. Utvidelse av stemmegivningen fra kl. 20 til kl. 21 og at et mindretall i kommunestyret som tilsvarer minst 1/3 kan omgjøre valgstyrets vedtak hva gjelder fastsettelse av tid for stemmegivningen.

Når det gjelder utvidelse av stemmetiden anbefaler departementet at kommunene vurderer også utvidet åpningstid på morgenen. Som merknad til foreslåtte utvidelse på kveld, i negativ retning, er det kun anført at et senere valgresultat ikke kan være avgjørende for når stemmelokalene skal stenge.. Når departementet ber kommunene vurdere utvidelser i "begge ender", er det litt underlig at man ikke tenker på de personene som skal betjene valglokalene. Belastningene på stemmestyrene, som skal holde "hodet klart" til stemmer er opptatt og møtebøker ført fra 1 – 2 timer etter at stemmelokalet er stengt, vil bli uforholdsmessig stort. Dessuten har det stor verdi at det er felles stemmetider ved valget landet rundt. Det er forvirrende for velgerne med for mange ulikheter landet rundt. For å øke tilgjengeligheten bør det heller være 2 dagers valg, som bedre vil ivareta velgernes behov. Dessuten er det ikke registrert at det er tilgjengeligheten til valglokalene og åpningstidene som er problematisk i forhold til valgdeltakelsen.

Når det gjelder forslaget om at et mindretall av kommunestyret skal kunne omgjøre valgstyrets vedtak om hvor valglokalene skal være åpne, har departementet lignende begrunnelse her som for foregående paragraf:

"Det er eit generelt prinsipp i gjeldande lover at det er fleirtalet i eit organ som står bak vedtak dette organet gjer. Dette prinsippet meiner departementet skal hegnast om. Det kan likevel vere at det i nokre samanhengar er rett å styrkje mindretalsrettar og gi mindretal i organet auka innverknad."

Etter vallova § 9-3 andre leddet er det valstyret som fastset kor lenge vallokala skal halde ope. Spørsmålet om kor tilgjengeleg for innbyggjarane eit tilbod frå kommunen skal vere, er kanskje det mest prinsipielle spørsmålet i valsamheng. Her er spørsmålet om opningstid på valdagen svært sentralt. Departementet meiner derfor at kommunestyret må ha høve til å gjere om eit vedtak i valstyret dersom det meiner det er behov for å halde vallokala opne lenger enn det valgstyret vedtek."

Etter rådmannens vurdering vil det være stor forskjell for kommunestyret å kunne omgjøre et vedtak i valgstyret, til at det er et mindretall på minst 1/3 av medlemmene som avgjør. Endringsforslaget anbefales ikke.

Det er også endringsforslag i § 8-1 (3), §9-9 og 10.1 (1), men dette er kun følgebestemmelser i forhold til forslag om endring i åpningstiden fra kl. 20.00 til 21.00.

Ny § 15-10 skal lyde:

§ 15-10 Valgobservasjon:

1) Departementet kan akkreditere nasjonale og internasjonale valgobservatører fra institusjoner eller organisasjoner til å observere gjennomføringen av valg til Stortinget eller til valg til kommunestyre og fylkesting.

(2) Kommunene er forpliktet til å ta imot akkrediterte valgobservatører og tilrettelegge for valgobservasjon.

(3) Departementet kan gi forskrift om akkreditering av valgobservatører og tilrettelegging av valgobservasjon.

Merknad:

Gjeldende valglov har ingen bestemmelser om valgobservasjon. Departementet har dermed ingen hjemmel verken for å skrive ut akkreditering for observatører, til å legge til rette for valgobservasjon eller til å pålegge kommunene å ta imot valgobservatører. Slik departementet ser det, er Norge gjennom sine forpliktelser i blant annet OSSE og Europarådet forpliktet til å legge til rette for valgobservasjon. Som kommune er det vanskelig å ha et annet syn enn departementet foreslår, men det bør være slik at kostnadene ved valgobservasjon bør staten dekke.

Ny 15-11 om Overtredelsesgebyr.

Her gjentas ikke lovteksten. Bestemmelsen tas inn i valgloven for å ha virkemiddel i forhold til offentliggjøring av valgresultater (valglovens § 9.9) før kl. 21. Bakgrunn for forslaget er omtalt i høringsnotatet under punkt 5 (side 54 – 65).

Merknad:

Det foreslås ingen merknad til lovforslaget.

Det foreslås følgende endringer i **kommuneloven:**

Ny overskrift i kap. 6A skal lyde:

Kapittel 6 A. Innbyggerinitiativ og rådgivende lokale folkeavstemninger.

Ny § 39 b Lokale folkeavstemninger

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokal folkeavstemning.

2. Kommunene og fylkeskommunene plikter å gi de oppgaver som departementet finner er nødvendige for å offentliggjøre informasjon om lokale folkeavstemninger.

Merknad:

Det har ikke vært bestemmelser om lokale folkeavstemningen tidligere og det er ryddig å få dette lovregulert. Rådmannen har ellers ingen merknader til forslaget.

Miljømessige konsekvenser:

Ingen.

Økonomiske konsekvenser:

Utvidelse av åpningstid vil utgjøre en merkostnad, men er ikke av et slikt omfang at det er avgjørende for saken. Når det gjelder valgobservasjon er en usikker, da man ikke har noen som helst erfaring. Det vises til ovenforstående merknad, at dette er en kostnad som staten bør bære.

Rådmannens innstilling:

1. Sarpsborg kommune ser ikke behov for å utvide åpningstiden på valglokalene (§ 9-3 andre ledd). Någjeldende ordning bør beholdes.
2. Foreslåtte bestemmelser i valglovens §§ 9-2 andre ledd og 9-3 andre ledd om at kommunestyret med tilslutning av minst 1/3 av medlemmene enten kan gjøre vedtak om søndagsvalg eller omgjøre valgstyrets vedtak om valglokalenes åpningstid, anbefales ikke. Det vises spesielt til merknader i saksutredningen.

3. Til ny bestemmelse om valgobservasjon har Sarpsborg kommune ingen merknad utover at det må være en selvfølge at staten betaler eventuelle utgifter dette medfører.
4. Sarpsborg kommune har ellers ingen merknader til de øvrige endringsforslagene, men viser til saksframlegget for ytterligere merknader.

Behandling i Formannskapet 04.09.2008

Følgende hadde ordet i saken:

Grethe-Lise Ingerø (AP), Trond Kasbo (H), Ole Henrik Grønn (UH)

Representanten Grethe-Lise Ingerø (AP) fremmet på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

Forslag til pkt. 1:

Det gis tilslutning til mulighet for senere stengetid på valgdagen (kl. 21.00) dersom minst 1/3 av kommunestyret stemmer for dette.

Forslag til pkt. 2:

Det gis tilslutning til mulighet for at 2 dagers valg gjennomføres, dersom minst 1/3 av kommunestyret stemmer for dette.

Forslag til nytt punkt 5:

Sarpsborg kommune vil påpeke at det er andre og store utfordringer knyttet til å beholde og videreutvikle et velfungerende lokaldemokrati og økt valgdeltagelse som det bør tas tak i, i tillegg til beskjedne endringer i lovverket knyttet til tilgjengelighet og gjennomføring av valg og valgoppgjør. Tiltak som kan styrke lokaldemokratiet i kommunene må øke. Vi vil her nevne forholdet stat – kommune, partienes rolle og de forhold som nevnes i Stortingsmelding nr 33 (2007-2008) «Eit sterkt lokaldemokrati».

Votering:

Punkt 1 i rådmannens innstilling ble satt opp mot punkt 1 i forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 7 mot 3 stemmer. (Mindretallet FRP 2, H 1)

Punkt 2 i rådmannens innstilling ble satt opp mot punkt 2 i forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 7 mot 3 stemmer. (Mindretallet FRP 2, H 1)

Punkt 3 og 4 i rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti til nytt punkt 5 ble enstemmig vedtatt.

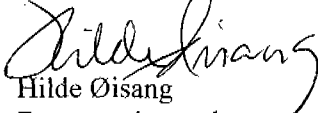
Formannskapets vedtak:

1. Det gis tilslutning til mulighet for senere stengetid på valgdagen (kl. 21.00), dersom minst 1/3 av kommunestyret stemmer for dette.
2. Det gis tilslutning til mulighet for at 2 dagers valg gjennomføres, dersom minst 1/3 av kommunestyret stemmer for dette.
3. Til ny bestemmelse om valgobservasjon har Sarpsborg kommune ingen merknad utover at det må være en selvfølge at staten betaler eventuelle utgifter dette medfører.
4. Sarpsborg kommune har ellers ingen merknader til de øvrige endringsforslagene, men viser til saksframlegget for ytterligere merknader.
5. Sarpsborg kommune vil påpeke at det er andre og store utfordringer knyttet til å beholde og videreutvikle et velfungerende lokaldemokrati og økt valgdeltagelse som det bør tas tak i, i tillegg til beskjedne endringer i lovverket knyttet til tilgjengelighet og gjennomføring av valg og valgoppgjør. Tiltak som kan styrke lokaldemokratiet i kommunene må øke. Vi vil her nevne

forholdet stat – kommune, partienes rolle og de forhold som nevnes i Stortingsmelding nr 33 (2007-2008) «Eit sterkt lokaldemokrati».

Rett utskrift

Dato: 08.09.2008

Hilde Øisang
Formannskapssekretær

Saken oversendes saksbehandler for ekspedering / oppfølging.